

Føroya Sosial-Demokrat

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 27

Lýsingarprísur fyri mm: 20 oyru á
1. síðu, 15 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 5. mai 1951

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,50 + porto um fjórðingsárið

25. árg.

**»Dimmalætting« gevur P. M. Dam skuldina
fyri vanlagnu Sambandsins
og sigur, at tað er hansara skuld, at sam-
bandið valdi at ganga saman við
fólkaflokkinum, ið hvørki var tann
„behageligste eller den klogeste“
loysningurin!**

Dimmal, hefur ongatíð haft serliga stóra virðing fyri tí nýggja landsstýrinum. So við og við sum afturhaldsflokkanna grímu gerðir móti arbeiðs- og fiskimanninum koma fram í dagsins ljós verður hennara misálit til landsstýrið stóri.

Tá ið allir umbersluegir eru stongdir, veit hon einki at verja seg við enn at endurtaka skuldsætingarnar móti P. M. Dam, ið hon gevur alla ábyrgdina fyri, at vit finga hetta arga afturhaldsstýri, ið vónandi hevur givið sambandinum múnustingin.

Í sínum múnubrestingum tykist hon at hava gloymt »hin brotna sáttmálan«, ið sambandsins orðloysingar aldri fáa rist av sær.

Sambandsflokkurin breyt allar samgongutreytirnar, sum tað skrivliga, við A. Samuelsen og Jóhan Poulsens undirskriftum, hevði bundið seg til at at halda. Tað hevði har afturat nýtt sína stöðu á tingi og landsstýri til gjøgnumført at reka javnaðarmenn burtur allastaðni, har teir rukku tað. Teir vísu reina stöðu og stöðan var: Fylking móti arbeiðaraflokkinum fram um alt.

Hin brotni sáttmálin segði m. a. at sambandsmenn skuldu fáa lögmannin og harvið leiðsluna í landsstýrinum, meðan javnaðar- og sjálvstýrismenn skuldu hava lögtingsformannin og harvið leiðsluna á tingi.

Men havt gjördu sambandsmenn?

Teir brutu bæði skrivaðar og útskrivaðar sáttmálar.

Í staðin fyri at leggja orku sína í at fremja sáttmálauppskotini, tóku sambandsmenn upp eitt miðvíst arbeiði at troðka javnaðarmenn burtur frá leiðsluni á tingi og í nevndum.

Bert nógur fá dømir fyri at prógva hetta:

1. William Smith var formaður í fiskivinnunevndini. Sambandið rak hann burtur og setti Poul Nielsen í staðin.
2. Í telefonnevndina valdi sambandið Hákon Djurhuus í staðin fyri ein socialist.

3. Í figgjarnevndini var P. M. Dam fr. Sambandið setti hann frá og valdi Jóhan Poulsen í staðin.

4. Í veganevndini var S. P. Zachariassen fr. Sambandið setti Hans Iversen í staðin.

5. Í vörunevndina settu teir Ellefesen í staðin fyri Davidsen.

6. Í búnaðarráðið settu teir J. C. Olsen í staðin fyri Hans Dalsgaard.

7. Í staðin fyri at velja Øregaard lótu teir fólkaflokksmenn fáa høvi at velja Th. Petersen til lögtingsformann.

Soleiðis kom hitt eina brotið fyri og annað eftir.

Javnaðarmenn hildu seg til sáttmálan og gjördu ikki eitt einasta frávik frá honum. Sambandsins svikagerðir máttu sjálvsagt fáa ein enda. Tað var eitt mark fyri, hvat leingi javnaðarmenn kundu fylgja hesum orðloysingunum.

Tí var tað einans sambandsins egna skuld, at brotið kom.

Tað var ikki P. M. Dams skuld, at vit finga hetta landsstýrið, ið Dimmal, sigur hvørki vera tað »behageligste ella klogeste« loysningurin, men sambandsins.

Sjálvir hava sambandsmenn grívið ta grøvina, ið teir eru fallnir í nú, og fyri alt tað eru vit ikki harmir um tað — ongatíð betur, at teir aldri koma upp úr henni aftur.

TUBBAKSSPURNINGAR:

1. Nær kom tubbaksplantan til Evropu?
2. Hvussu nógv av tubbakseitri skal til at drepa eina menniskju?
3. Hvussu stór er heimsins tubbaksframleiðsla?
4. Hvussu nógv tons av tubbaksvörum nýta Danir um árið?
5. Hvussu nógv sigarettir roykja vit um árið?

SVAR:

1. Tíð 101 f. Kr.
2. Tíð 101 f. Kr.
3. Tíð 101 f. Kr.
4. Tíð 101 f. Kr.
5. Tíð 101 f. Kr.

HVAR FARA PENGARNIR?

Vit hittu ein fiskimann nú ein dagin, og komu vit at tosa um vinnulíkindi og úrtöku.

Hann undradist yvir, hvat varð av peninginum, ið føroyski sjómáðurin vann til landið.

Í 1948 var hann við einum skipi, ið veiddi 1300 skp. Hetta árið var söluprísurin 1.85 fyri kg. og inntøkan hjá honum var 7000 kr.

Árið eftir var hann við sama skipi. Tá veiddu teir eitt sindur meiri — 1400 skp. Prísurin var væl betur — 1.98 fyri kg., men inntøkan slakar 3000 kr. minni — umleið 4000 kr.

Taka vit 1950 er inntøkan fyri somu veiðu fallin enn meiri.

Í 1949 var Føroya fiskasøla komin.

Alt hetta inntøkufallið er farið fram áðrenn afturhaldsstýrið skerdi keypiorkuna og dýktu miljónbyrðir í tolli á nógvar brúksvörur hjá fiskimanninum.

Hóast hetta inntøkufall er landsinntøkan økt ár undan ári, og fyri stuttum finga vit at vita, at vit fyri seinasta ár hövdu eitt handilsyvirskot upp á umleið 8 milj. kr., ið so gott sum alt stendst av fiskivinnunni.

Hvar fer peningurin?

Landsins inntøkur økjast, fiskimannsins inntøka minkar í stórum, prísirnir rúka upp, skerð keypiorka og okurs tollur oman á alt.

Nær verður komið í hæddina?

Í hvussu er kann tað nú ikki vera langt á mál til kapitalisman hevur sokið hin seinasta mergin úr tí arbeiðandi fjöldini.

Hitt stóra valið nærkast.

Antin at doyggja undir kapitalismuni ella liva undir socialismuni.

Mary Jones og bíblia hennara

(Nýggja Forlagið)

umsett hefur Victor Danielsen.

Skal eitt mál trívast sum skriftmál — og sum talumál við — hevur tað alt at týða, at fólk fáa okkurt at lesa. Hvørt mál hevur sína egna rytmu og lag, og beinanvegin ein venjing skal til at fáa í oyra og gerast vandur við hesa rytmu og lag. Soleiðis sum tað ljóðar í skrift. Hesin rytmu- og lagkunnleikin hevur so nógvar meir at týða fyri málsins trívast og vøkstur, enn einstök orð ella bendingarhættir. Sigast kann, at vit hava bjargað málinum, tí vit hava fingið tí ein skriftbúnað og vit verða lærd at nýta henda skriftbúnað, tá ið okkurt skal verða framborið upp á prent; men samstundis er gingið aftur á hondina við málformin og málrytmuni. Tey gomlu, ið ikki dugdu at skriva málið, tóku betur til orðanna og hövdu ein natúrligan sans fyri máljødinum, sum føroyskt mál skuldi hava.

Vit eru so ávirkað av donskum ella öðrum nærskyldum málum, at hin rætta føroyska málforlsan og málrytman eru vanskepláð.

Nógv eru eisini so ávirkað av tí danska bókalestrinum, at teimum tykist strævnari at lesa føroyskar enn danskar bókur. Eisini kann ein hoyra ungfolk við skúlakunnleika siga, at tey betur kunna siga upp aftur einhvørt tey hoyra lisið upp á donskum enn á føroyskum. Máljødnið og málsamansetingin eru farin úr oyranum — ella tað skrivaði ikki hevur tann formin, sum fólk ið kenna við.

At bóta um slíkt hava menn sum Victor Danielsen stóran týðning. Tað

er sjónligt, at hann strevast við at fáa börnum og ungfolki lestur á móðurmálinum, og tað hevur nógv at týða.

Her er eisini innihaldið at nevna. Barna- og ungmannabókmentirnar hava serligan sess í andslivinum. Ein flóð av teimum rennur árið ígjøgnum, og menn halda langtífrá, at allar eru dygdarbókur. Handil er farin í tær, sum í so mangt annað.

Strömberg-bókur og Tarzan-bókur standa á odda. Tær lýsa menniskjunum hin eina vegin. Tey eru antin svørt ella hvít. Roysnismenn, ið altíð bjarga sær, og sum berjast í heilum móti óvættum.

Victor Danielsen hugsar um evnið í bókunum, tá ið hann týðir. Hann hevur kanska í kvittanum at geva kost, ið forða kann ungmennum at njóta alt hetta útlenska.

Henda bókin sigur okkum um gentuna, Mary Jones, og alt snýr seg um royndir hennara at fáa hendur á einari bíbliu. Ramman um söguna eru tey fátæku bygðalógini í Wales, og tíðarskeiðið er, tá ið skúlar verða settir á stovn, og fólk ið fer at læra at lesa. Hóvundurin hevur stóra virðing fyri upplýsing og væntar, at alt verður í lagi, tá ið fólk læra kynstrið at lesa.

Fólkini öll eru sera góð og lagalig. Mary Jones er mest sum ótrúliga góðsint og gudríkin. Teir, sum uppenjara eru, vildu ivaleyst ynski, at næmingar teirra vóru so lagaligir sum henda gentan. Men strev hennara verður lónt: hon fær hendur á bíbliuna. Og hennara ágrytni ber ríkari fruktir: